List 41. **NOVICE** Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 15. oktobra 1897.

Politiški oddelek.

Pravo stališče.

Nobena beseda se v naših časih tako pogostoma ne čuje, kakor beseda klerikalec, a vender ljudje večinoma imajo jasnih nazorov o tem pojmu. Tudi v našem listu rabili smo že češče to besedo, dasi ne v tistem smislu, kakor jo rabijo drugi slovenski listi, sosebno socijalnodemokratični. Mi se v tem oziru postavljamo popolnoma na stališče tržaške „Edinosti“, katera je to pojem tako izvrstno precizovala, da se nam zdi potrebno, ponatisniti njena izvajanja. „Edinost“ plše:

Klerikalizem! Kaj je klerikalizem? Kolikor političnih mišljenj, toliko je menda tolmačenj o „klerikalizmu“. Tudi mi imamo svoje menenje o tem strašilu, ki je bilo baje že stokrat ubito od napredujočega človeškega uma, ki je bilo že stokrat obsojeno pred visokim sodiščem kulture XIX. stoletja in človeške civilizacije, ki pa vendar živi še vedno in se razvija, kakor da hoče skrbeti, da socijalnodemokratiškim glasilom ne zmanjka — gradiva.

Kako sodimo mi o klerikalizmu? Ali smo res „klerikalci“? Nismo in smo! Tu treba najprej vedeti, kaj si kdo misli, ko govori o klerikalizmu.

Ako kdo vidi klerikalizem v tem: da bi imeli duhovniki vso oblast v rokah; da njim bi bilo dovoljeno vse; da njih ne bi smeli grajati, tudi če greše; da bi se duhovščina smelo postavljati nad zakone; da ne bi hotela nikogar trpeti poleg sebe, ampak bi zahtevala, da mora biti vse pod njo; da bi se smatrala grehom vsaka kritika javnega delovanja duhovnika; da ne bi smeli oporekati tudi tedaj ne, ko bi duhovnik hotel tirati v blato voljo in pravico naroda, ko bi hotel rušiti blaginjo naroda; da se ne bi smeli postavljati po robu, tudi ko bi duhovnik pozivljal na sovraštvo proti drugim stanovom... ako je tako umeti klerikalizem, potem izjavljamo tu slovesno, da nismo klerikalci in da se hočemo, bodisi tudi v družbi z socijalnidemokrati, boriti proti klerikalizmu.

Če pa nam pride kdo, in nam pojasni: da stan duhovnika je časti in vsega spoštovanja vreden stan, da duhovnik je državljan kakor vsakdo drugi, da mu torej ni smeti odrekati onega, česar zahtevajo socijalnidemokratje za slehernega težaka: popolne mere državljanskih pravic in tudi popolne svobode v izvrševanju istih; ako nam pove kdo, da je versko čutstvovanje ona vez, ki spaja človeštvo v soglasno skupino, da versko čustvovanje blaži in plemeni človeško čutstvovanje; da je vera v Boga često jedina tolažba potrti duši človeški, da brez verskega čutstvovanja bi skoro poživinilo človeštvo: ako nam kdo tako tolmači klerikalizem, potem izjavljamo istotako slovesno, da smo klerikalci „najčrneje“ barve!!

Seveda: socijalni demokratje si tolmačijo klerikalizem — po svoje. In tudi liberalno mišljenje razumejo — po svoje. Njim je to klerikalizem, črna reakcija, ako se duhovnik noče odreči svojim državljanskim pravicam, ako odklanja z vso odločnostjo prečudno zahtevo, da — naj ostane v cerkvi. On argumentuje, in prav ima do zadnje pičice; ako že moram jaz res ostati v cerkvi, potem pa zahtevam: uradnik ostani v pisarni, odvetnik zakoplji se v svoje pravde in ne prikaži se več na dan, trgovec ostani v svoji prodajalnici pri svojih vatljih in „škrnicljih“, obrtnik brigaj se za svoju obrt in — socijalni demokrat povrni se k spoštovanemu poslu, kakor ti ga je privoščil skrbni oče ali brižni mojster . . . stojte, na jeden stan bi bili kmalu pozabili. in razni socijalistiški voditelji naj si nadenejo zopet zaokrožljene bajcese in povrnejo naj se v — sinagoge!

Tako bi smel zahtevati iz arene državljanskih pravic prognani duhovnik. Nič ne de, da bi bila s tem temeljito dognana ad absurdum konstitucijelno življenje in res liberalno naziranje, ali logika in pravica bi bila na strani duhovnika. In socijalne reforme? Kdo jih je sklepal in kdo bi jih izvajal? Nikdo, ali vsi, toda vsakdo na svojo roko. Potem pa bi bili blizu: ali krutemu absolutizmu

ali pa anarhiji. Da ne pridemo v tako, vsakako zelo neprijetno alternativo, hočemo že raje ostati „klerikalci“, zahtevajoči pravico in svobodo za vse, tudi za duhovnike. In nočemo biti tako neliberalni, kakor so izvestni socijalni demokratje. ki zahtevajo — in to po vsem pravu — da se podele političke pravice dosedaj političko bezpravnim, a hote jemati hkratu iste pravice onim, ki so jih že imeli!

Socijalni demokratje zatrjajo sicer, ako jih je kdo spravil v stisko, da niso proti veri, vera pa da je — privatna stvar vsakega človeka. Tako je zatrdil tudi posl. Schrammel predvčerajšnjem v zbornici poslancev. To pa ni tako. Ako vemo, da je potrebna ta ali ona stvar, ako vemo, da brez te stvari niti ne bi bil zmožen človeka vredni obstanek, ako vemo, da bi človeško bitje brez te stvari zgubilo vso svojo moralno oporo in bi postalo šibka bilka, pripogibana od vsakega vetriča, ako vemo, da je verski čut potreben, potem se moramo izjaviti zanj pozitivno! Posvetni zakoni so potrebna stvar. A kam bi prišli, ako bi kdo rekel: zakoni so privatna stvar, slehernemu je svobodno, ako jih hoče izvrševati . . .! Kam bi prišli potem? Nad svojim osebnim menenjem o verskih stvareh je vsakdo gospodar sam. Ali ta svoboda se ne sme raztezati tako daleč, da bi na zvit način jemal vero drugim, kakor to delajo socijalni demokratje po listih, shodih in tudi v parlamentih, kakor je storil v Trstu pred par leti neki slov. socijalni demokrat, ko je pokazal na svoj na klinu viseči klobuk in je rekel v pričo mnogih oseb: Ta je moj Bog!

Saj tudi cerkev ne vleče nikogar za lase, ne v cerkve, ne v spovednice, ne v nebesa. Ali proti temu moramo pretestovati, da se namenoma in proračunjeno, če tudi indirektno, zavajajo mase v menjenje, da vera ni potrebna. Tu potrebo čutijo vsi narodi vsega sveta, kar priča, da duša človeška ne more živeti brez te tolažbe. Tudi najdivjiši narodi so si vstvarili svojo „vero“, ker jih je v to gnala nepremagljiva notranja potreba.

Kdor za svojo osebo ne veruje ničesar, naj obračuni se svojo vestjo. Ali drugim naj ne jemlje vere! To je naše stališče. Tega stališča se držimo in če nam radi tega socijalni demokratje stokrat na dan mečejo v obraz — klerikalizem.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica zboruje že nekaj časa, v resnici pa še ni storila prav nič. V zadnjih sejah je razpravljala o predlogih za podporo po ujmah in povodnjih oškodovanih okrajev in o dotični vladni predlogi. Govorilo se je mnogo, kajti govorili so vsi zastopniki oškodovanih okrajev. In vsi so govorili skozi okno. Dasi so vsi do zadnjega prepričani, da so le prazno slamo mlatili, za kar jih morajo narodi drago plačati, vender so na dolgo in na široko besedičili, da bi volilci mislili, kako skrbne poslance imajo. Nam se tako ravnanje ne zdi posebno dostojno. Minoli teden se je v zbornici pralo tudi umazano perilo krščansko-socijalnega poslanca Gregoriga in nemško-nacijonalnega poslanca Irota. Ta dva sta se v zbornici grdo psovala in to je dalo povod, da je bil izvoljen poseben odsek, kateri naj bi razsodil o tem razporu. Odsek je predlagal grajo obema in zbornica jo je izrekla. Pri debati se je pokazalo, s kakimi sredstvi delajo nemški nacijonalci. Skušajo jim namreč na najpodlejši način ukrasti osebno čast. Izkazalo se je tudi, da je posl. Iro navaden lažnjivec. Iro je namreč tajil, da je Gregoriga razžalil in to celo podprl s svojo častno besedo, toda priče so ga postavile na laž. Mož je s tem pač osramočen, toda mandatu se ni odpovedal Pravo zborničnо delovanje se začne šele tekom prihodnjih dnij, ko pride na razpravo provizorna pogodba z Ogersko. Nemci delajo velike priprave, da z obstrukcijo preprečijo sklepanje o provizorični pogodbi, toda vlada si je znala pomagati. Ves zakonski načrt obsega namreč samo dva paragrafa, tako kratek zakon pa se da prav očasno rešiti, tudi ko bi se opozicija z vso silo ustavljala, seveda le ako bodo slovanski poslanci šli za vlado v boj.

Delegaciji. — Te dni se je pod cesarjevim predsedstvom vršil ministerski svet, na katerem se je končno določil skupni državni provačun za leto 1898. Zatrjuje se, da se ta proračun ne razlikuje dosti od lanskega, ker vlada ne zahteva večjih prispevkov za skupne potrebščine. Vlada misli delegaciji sklicati začetkom meseca novembra. Predsednikom je bil iz prva določa bivši češki namestnik grof Thun, toda mladočeški poslanci so se z ozirom na Thunovo delovanje kot namestnik odločno izrekli proti njegovi kandidatnri in za kandidaturo moravskega dež. glavarja Vetterja.

Vlada in večina. — Razmerje mej ministerstvom in parlamentarno večino še vedno ni pojasnjeno. Najprej je bil dvoboj Badenija z Wolfom uzrok, da se je morala odločilna konferenca preložiti, potem pa je Dipaulijev jezikovni predlog prišel vmes. Vlada je zadovoljna, da se more ogniti določni izjavi, nadejajoč se, da bodo stranke večine vsejedno glasovale za nagodbeni provizorij.

Razpor v večini. — Dipaulijev jezikovni predlog je prouzročil v večini razpor, kateri doslej še ni poravnan. Češki in poljski listi obsojajo kar najodločnejše destruktivno postopanje Dipaulijevo in mej češkimi in polskimi poslanci je mnogo tacih, keteri naravnost zahtevajo, naj se katoliška ljudska stranka iz večine ven vrže in naj se poišče druga kombinacija. V ponedeljek je bil v Lincu shod, na katerem je Dipauli opravičeval svoje postopanje. Opravičil se je deloma, Mej Slovane je malo tacih, kateri še verujejo, da se poravna razpor v večini.

Hrvatska. — Hravtski ban, čegar ničvredno gospodarstvo je v pisarovinskem kotaru prouzročilo revolucijo, tako da je bilo treba razglasiti preki sod, se je ustrašil posledic svojega postopanja in ustrašil se je tudi, posledic njegovega obrekovanja, da je rečeno revolucijo prouzročila hrvatska narodna stranka Čul je, da namerava narodna stranka zahtevati, naj se skliče dež. zbor in da to prepreči, je izposloval kraljevsko naredbo, s katero se je dež. zbor zaključil. Dosti mu to ne pomore. Vsestransko se priznava, da je banovo stališče popolnoma omajano in da bode moral v kratkem odstopiti.

K obrtni politiki 18. veka.

Spisal Jos. Apih.

„Prosveta“ je v 18 veku vedno silnejše vplivala na narode in vladarje. Ukloniti so se ji morale i najbolj konservativne vlade. Celo zistemu naše nepozabljive Marije Terezije je udarila svoj pečat na čelo. Zakonodajstvo,

cerkvene razmere, šolstvo, uprava itd., vse se je preosnovalo več ali manj po načelih „prosvete“; najmanj skoraj pa se je čutil njen vpliv na polju obrtne politike. Zaman so blagovestniki prosvete zahtevali obrtno svobodo; zaman je pobijal francoski državnik Turgot cehe, nazivajoč jih srednjeveško bojevno organizacijo na korist mali peščici privilegovancev v boju proti veliki masi narodovi. Zaman je zastopal v Avstriji Sonnenfels nauke francoskih fizijokratov, trdèč, da je obrtna organizacija, omejena po tesnih sponah zadružnih bratovsčin, kriva, da se izdeluje slabo blago, kajti „tekmovanje spodbada marljivost, tekmovanje rodi dovršeno umetnost“, dočim zadruge „izključujejo umetnost“. Sonnenfels graja „izdelovanje mojsterskih del“, ki so navadno čisto nerabna, pa vendar mnogo stanejo truda in novcev, graja smešne običaje pri zadružnih shodih, očita zadrugam, da se mora vajenec predolgo učiti, potem predolgo potovati, pa mu potlej še branijo ženiti se, in da se prednost daje onim, ki so sinovi mojstrov ali vzamejo hči ali vdovo mojstrovo v zakon, tako pa se izključujejo navadno baš najpametnejši rokodelci, posebno tam, kjer je število mojstrov omejeno.

Pobijali sta torej prosvetljena publicistika in vednost vse, kar je nasprotovalo načelom obrtne svobode; a v nobenem drugem oziru ni za Marije Terezije „liberalizem“ dosegel take malo uspehov, kakor v obrtnem zakonodajstvu. Vlada cesarice je v bivstvenih vprašanjih držala se načel rokodelskega reda iz l. 1689. (Codex austriacus l. 458), potrjenega po cesarju Karolu VI. l. 1732 (Cod. austr. IV. 754). Rokodelski red iz l. 1689. poudarja v uvodu, da določujejo zadružni členki marsikaj, „kar je nevarno in se mora z ozirom na razmere odpraviti kot škodljivo občnemu blagru vsled zlorabe, katero so često zakrivil rokodelci“. Ti členki so rodili neštevilno prepirov med rokodelci in gosposkami, ker so oni hoteli svoje svoboščine razširiti na druge okraje in so tako posegali v pravice gosposk. Čule so se vsled tega pritožbe, ki so napotile vlado, da je že 1661. l. izdala nekatere naredbe, izmed katerih so nastopne najvažnejše:

Nobenemu rokodelstvu se ne sme več podeliti zadružno pismo, niti razširiti se mu okrožje, ako temu ne pritrdijo interesenti in njih gosposke. Že cesar Matija je l. 1617. izdal jednako naredbo povodom osnovanja novih zadrug na škodo sosednih starejših zadrug. Preiskava in kazensko postopanje proti rokodelcem na kmetih pristoja zadrugi samo v strogo rokodelskih stvareh; v druge zadeve pa se zadruga nikakor ne sme vtikati, za to je kompetentna gosposka onega kraja, kjer je zadruga; ista gosposka je druga instanca in ima jedina pravico do izvršitve razsodeb po sodnikih. Za vpisanje v zadrugo se zahteva previsoka pristojbina, ki se pri ogledovanju mojsterskega dela navadno zapije. To naj tedaj zapreči s tem, da se določijo pristojbine, katerih se je strogo držati. Pomagačem se nalagajo „starokopitne in nerabne, pa vendar drage stvari“ kot mojsterska dela, pri ogledovanju se pa ovržejo iz hudobije in često celo izdelovalcu nalaga visoka globa. To se mora odpraviti, saj je rokodelski pomagač že dosti kaznovan, če mora na mojstersko pravico še dalje čakati vkljub svojim stroškom. Zadružnim shodom mora prisostvovati odposlanec dotične gosposke, tudi kadar se vzprejemajo novi mojstri, opraščajo vajenci itd. Kdor je prestal kako kazen, se ne sme kaznovati še enkrat po zadrugi. Kdor ni oženjen ali vsaj zaročen, ne sme postati mojster, ni mu pa treba delati več let v tistem mestu, kjer hoče biti mojster; zadosti je, ako dela pol leta, kajti v tem času lahko dokaže, kaj zna. Nikomur se ne sme braniti, da bi ne smel delati za „gospoda“, ki je še kaj dolžan kakemu drugemu mojstru. Nikdo ni dolžan, prodajati svojih izdelkov za tisto ceno, katero določi zadruga. Sleharni mojster sme dovršiti delo, začeto po drugem rokodelcu. Ako je pomagač slučajno ali v prisiljeni obrambi ubil psa, se ne sme izobčiti iz zadruge; to bi bila zloraba, „ki je nikakor ne opravičuje zdrava pamet“. Kdor brez povoda izostane od dela (blauer Montag), njemu se odtegne plača za celi teden, če je bil jeden dan odsoten, in za pol tedna, če pol dne ni delal. Če se kdo brani delati, se zveže in primora k delu; če uide, ga ne sme nikdo več vzeti za pomagača. Zadruge ne smejo števila svojih mojstrov omejevati na določeno število takih rokodelcev, ki koristijo državi. Število rokodelcev določujejo gosposke; monopoli pa se prepovedujejo. Pomagači ne smejo mojstrom ukazovati, kaj naj jim dajo jesti in piti, mojstri pa naj tako ravnajo s pomagači, „da ne bodo imeli povoda pritoževati se in iskati drugodi dela“.

Ker se je l. 1689. pokazalo, da so se te l. 1661. prepovedane nerednosti še pomnožile, obnovila se je prepoved z nekaterimi dodatki, da se na pr. ne sme braniti pomagaču, če si vzame v zakon žensko iz drugega rokodelstva, itd.

Cesar Karol VI. je ta obrtni red obnovil l. 1732. z nekaterimi novimi podrobnostimi. (Cot. austr. IV. 754.) Navesti hočemo tukaj nekatere točke.

Da se zabranijo „štrajki“ pomagačev, morajo vsi pomagači izročiti pri vstopu v delo svoje listine (krstni in izučni list) zadružnemu načelniku, da jih hrani v zadružni skladnici; izstopiti smejo iz službe samo po redni odpovedi; potem dobé svoje listine in spričevalo (Kundschaftszettel). Zadruge zlorabljajo svojo sodnijsko pravico gledé obrtnih zadev; zato naj odslej prepire rešuje gosposka. Za vajence naj se vzamejo tudi otroci konjedercev in nezakonski, ako so legitimovani. Glavne zadruge nimajo nič več veljave, nego podružnice, niti jurisdikcije nad temi. Neposredno dopisovanje med zadrugami preneha; posreduje naj med njimi gosposka, ki hrani zadružni pečat, da ne stori zadruga nič važnega brez njene vednosti. Denarne globe zadružnikov se razdelé; nekaj dobi skladnica, drugo pa se izroči gosposki za dobrodelne namene. Smešni običaji pri oproščenju vajencev se isto tako odpravijo, kakor tista smešna zahteva, da mora znati pomočnik točno povedati rokodelski pozdrav, če ne, da se mora vrniti, odkoder je prišel in tam poizvedeti pozdrav. Rokodelski pomočniki po mestih ne smejo nositi

mečev. Vajence je treba pametno učiti. „ne pa brez krivde neusmiljeno pretepati“, niti jim nalagati hlapčevskih del. V nekaterih krajih imajo strojarja za nepoštenega, ako je ustrojil pasjo kožo, pa tudi drug rokodelec se jim zdi nepošten, ako je ubil psa ali mačka, dotaknil se mrhovine, pil, šel ali peljal se s konjedercem, ali umrlega konjederca ali njegovo ženo ali deco nosil ali spremljal k pogrebu, ali samomorilca odrezal, dvignil in pokopal, ali za časa vojske ali kuge mesto konjederca odstranil mrhovino itd. Taki predsodki se prepovedujejo. Kaznovati je ranocelnika, ki noče nadaljevati lečenja, začetega po drugem ranocelniku. Nikdo ne sme psovati ranocelnika, ki je lečil k smrti obsojenega zločinca, niti se sme braniti zadruga rokodelčevemu sinu, češ, da je oče njegov pregrešil se v tem ali onem oziru. Prepoveduje se mojstrom med sabo določevati cene izdelkom. V jednem kraju ne more postati mojster, kdor je že oženjen, v drugem kraju zahtevajo, da se mora oženiti; tu zahtevajo, da mora rokodelski pomočnik bivati v tistem mestu nekoliko let, ako hoče dobiti pravico, in da mora precejšno svoto plačati v skladnico; tam zopet uživajo sinovi mojstrov in ženini mojstrovih vdov in hčerá mnogo ugodnostij — vsi ti nedostatki se odpravijo. Učiti se in potovati mora mojstrov sin uprav toliko let. kakor drugi mladeniči; jedino to se sme dopustiti, da ni treba izdelati mojsterskega dela tistemu, ki hoče vzeti mojstrovo vdovo ali hčer za ženo.

Seveda je bilo treba skoraj vsako točko rokodelskega reda večkrat objaviti, ker se samovoljne zadruge, oziroma zanikerne gosposke, često niso nič brigale za postavo. Pred gosposkami samimi je morala vlada braniti pomagače, prepovedujoč (1745), jemati jih v vojake, ako niso brez dela ali so baš izstopili iz službe. Groziti je morala zadrugam z najstrožjo kaznijo, če se bodo mojstri branili pomagačem vročevati spričevala (Kundschaftszettel).

Vnovič je posegla v obrtno zakonodajstvo cesarica Marija Terezija. (Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Robkanje grozdja.

V vinorodnih krajih se dela zdaj na to, da vinorejci ločijo jagode od grozda, ali robkajo grozdje, da ne bo vino pretrpko in da ne bo imelo neprijetnega okusa po hlastinah. Nekateri že delajo tako in zato so njih vina vbranega ali harmoničnega okusa, se lažej prodajejo in dražje plačujejo, kakor navadna vina, posebno taka, katera so neprijetno trpka, in niso za nobeno kupčijo. Samo malo je še takih pivcev, katerim vgaja ona trpkost, ki stiska usta in dela dolge zobe.

Tudi pri nas se širi spoznanje, da so vina iz robkanega grozdja, kakor istrska in dalmatinska, boljša in zato vidimo, da prihaja čedalje več teh vin v deželo, drugo pa da se umika v ožje kroge; tudi v Trstu so istrska vina skoro popolnoma izpodrinila furlansko črnino; samo lani, ko je bila v Istri slaba vinska letina, se je prodalo iz naših boljših kletij nekoliko vina v Trst.

Žal, da letos ne bo imela naša ravan skoro kaj izvažati, ker so domače trte malo da ne prazne. Pridelek iz starih nasadov ne bo zadostoval niti za domače potrebe. Pravilni novi vinogradi pa so dobro obloženi ter obetajo obilno trgatev. To dokazuje zopet jasno zadosti, da treba slednjič opustiti stare, prvotne nasade, namreč v katerih so trte razpete od grma do grma, ter lotiti se nasajanja pravilnih, čistih vinogradov s trtami boljših vrst od naših domačih. Saj imamo lepih izgledov zadosti v deželi, ki nam jih dajejo najrazumniši naši trtorejci. Le posnemajmo jih! Na ravani olajšuje obdelovanje Sackov globoko segajoči plug, ki so ga lani prav močno rabili z izvrstnim uspehom. Tudi trtne vrste so že izbrane kolikor za fina, toliko za navadna vina in sicer trte, katere so v vsakem oziru boljše od starega Korvina. Ta ima posebno to slabo lastnost, da prepozno zori, zato se hlastina ne odreveni, ampak ostane zelena in nasledek temu je, da ima iz tega grozdja narejeno rino tudi v dobrih letinah močan okus ne samo po hlastini, ampak tudi po zelenji („verdeur“) in da ga ne zgubi niti poleti, marveč a obtiči celó v starih vinih.

Tej nepriličnosti je v okom priti, če ločimo jagode od grozdov. To delo nam olajšujejo mreže za robkanje, kakoršnih je dobiti v različni velikosti v kupčiji. Še lažej opravimo delo, če nekoliko zmastimo grozdje in je šele potem orobkamo na mreži, ki je raztegnena nad čebrom. Če se tudi kaka jagoda ne zmasti, izloči se vendar iz nje ves sok med vrenjem, ali pa slednjič v stiskalnici. Na Francoskem okoli Bordeauxa, kjer pridelujejo najfinejša vina, se orobkajo cele jagode in kakoršne so, gredó v kipelno kad (čeber); vino je vsled tega le še milejše. Tako naj ravna, kdor hoče imeti prav fina vina; z našim domačim grozdjem pa ni treba tako delati, ker nam bo dajalo vedno le navadno vino.

Za robkanje grozdja v velikih množinah rabijo razne mehanične priprave, kakor Mabille-jev, Gaillot-ov. Brüggemann-ov, in v novejem času Garolla-ov robkač; zadnji je s parnim gonilom. Vse te priprave pa so le malo razširjene med vinorejci, ker so v obče predrage.

V Dalmaciji rabijo v nekaterih velikih kleteh navadni grozdni mlin v zvezi z železno mrežo in s to pripravo gre delo lahko in naglo od rok.

Na dveh močnih stojalih, visokih 25 ctm. nad zemljo, sloni 5 m. dolgo, 50 cm. visoko korito iz močnih, tesno skupaj zloženih desk, z dvema sloniloma, na katera se polagajo mreže za robkanje grozdja, na en konec korita se pa postavi na dve stojali grozdni mlin. Sproti, kakor se sipa grozdje v mlin vrti delavec gonilo ter masti grozdje.

Zmaščeno grozdje pada na spodej stoječo mrežo koja zadržuje samo hlastine in lupine, ko se sok odceja v podloženo korito in ž njim vred podajo vanje tudi

pelke in ločene lupine. Kadar je mreža pod mlinom navrhana z grozdi, pomakniti jo je sredi korita, pod mlin pa je postaviti drugo mrežo, katera potem deluje najprej. Dva delavca ali tudi delavki vsak na eni strani korita orobkata v malem času že zmaščene grozde na srednji mreži s tem, da jih z rokami drgneta gori in doli po mreži in od časa do časa z močjo mečeta ob njo.

Gole hlastine se poberejo z mreže in pospravijo v koših ali drugih posodah, da se potem sveže ali posušene pokladajo živini kot izvrstna piča.

To delo se vrši prav naglo, da se mreže lahko neprehema prekladajo pod mlinom. Korito je ob straneh na nekaterih mestih prevrtano in po dotičnih odprtinah se odceja mošt v podstavljena vedra, brentače, škafe ali druge pripravne posode, lupine pa se posnamejo z vrha in se potem vložijo na mošt v kipelni kadi.

Kdor hoče pospešiti delo, da gre še nagleje od rok, postavi na drugi konec korita še en grozdni mlin, da se napravi več zmaščenega grozdja za robkanje. Tako pripravo je dobiti po prav zmerni ceni in rabimo jo lahko tudi za maščenje belega grozdja.

Poučni in zabavni del.

Sreča.

(Čarobna pripovedka. Češki spisal Julij Zeyer.)

(Dalje.)

Poklical sem prevoznika. V tem trenutku priplul je mesec iz morja cvetočih breskev. Ob enem z mesecem prikazal se je na reki mal čoln, nenavadno krasen. Videl se je ves iz slonove kosti in srebra, ter bil ves z lilijami in belo cvetočimi nenufari posut. Na čelu zibala se svetilnica v obliki velike zvezde, žarki njeni so bili kakor blesteče ivje, a razun nje gorela je na krovu še cela vrsta malih, belih svetilnic, po obliki lotosovim cvetom podobnih. Med stebri, nosečimi nad krovom posrebreno streho, igral se je večerni vetrec sè snežnobelimi zagrinjali iz najfinejše svile. Pri krmilu sedela je velika, močna ženska, po postavi Tatarka; vesla, bliščeče bisernice, vodile so mlade, belo oblečene robkinje.

„Ali kličete prevoznika, gospod? zaklicala mi je Tatarka, zasukala krmilo in hitra ladija stala je pri velikem kamenu, na katerem sem stal v reki nedaleč od brega.

„Vstopite, gospod“, rekla je Tatarka. „Prepeljemo vas iz prijaznosti na drugi breg, ladija naša je prazna.

Govorila jo mirno, postava njena je bila skromna.

Nisem mogel njene prijazne ponudbe brez neuljudnosti odbiti. Stopil sem na krov.

Nisem se mogel vzdržati vzklika. Pod baldahinom, srebrnom pretkanim in z biseri kakor sè solzami posutim, ležala je ženska postava, oblečena vsa v belo svilo. Lotosovo cvetje skrivalo je deloma temne njene lase in noge njene v brokatovih črevljičkih bile so podobne srebrnim lilijam. Zagrinjalo je bilo odgrneno na oni strani, proti kateri je bila obrnena, skledica iz snežnobliščečega nefrita, napolnjena z dišečo peno, stala je poleg nje na preprogi; pomočila je časi srebrno steblo v njo in spuščala mehurčke v mesečno noč. Zaplamteli so tam kakor mavrično — žareči opali in zginili razpočivši se v nočni megli. Vzdihi njeni leteli so za njimi in s presladkim glasom, čegar znani zvok me je pretresel v dno duše, je zašepetala: Tako teče moje življenje — bliščeče a prazno.

Je-li bila to resnično ona? Nisem mogel dolgo ugibati, ozrla se je náme, bila je Mingea! Tužno in nežno gledala mi je v oči, zdelo se je, kakor bi čakala, da jo ogovorim. Nisem imel dosti poguma, držal sem se komaj na nogah. Ko nisem nijedne besede pregovoril, obrnila se je proč in vzdihnivši spuščala je zopet mehurčke po zraku.

„Pri bregu smo“, rekla je Tatarka surovo. Prijela me je z roko, ker se nisem ganil, in stal sem, sam ne vem kakó, zopet na bregu.

„Norec!“ šepetala je Tatarka.

Zakaj je tako žalostna? Zakaj je okrog nje vse belo, v barvi žalosti? Zakaj je žalostna?

Tatarka vrnila se je počasi h krmilu in ozrši se rekla je nató: „Krasni možje imajo kratko življenje in krasne žene niso srečne. Stari pregovor!“

Ladija se je zazibala. Nekoliko trenotkov videl sem jo v noči pluti kakor podobo bele pene in mesečnih žarkov, potem pa je zginila.

„Jaz norec!“ ponavljal sem za Tatarko in vračal se počasi domov. Slavnost cvetic ni imela záme niti zanimivosti, niti pomena več. Samo ob sebi se umeje, da nisem spal celo noč. Drugi dan preživel sem že z očetom, in ko je vročina ponehala, podal sem se nazaj na pot k mandarinu Panju.

Hodil sem zeló počasi in gledal skoro zamišljeno k zemlji. Ko je mrak postal gostejši, vzdignil sem glavo, da bi videl, če se še ne risajo stolpi palače na nebu. Tu sem zapazil, da sem bil zašel. Šel sem nevedoma po stezi, ki se je obdaljevala od ceste in po kateri nisem hodil do sedaj nikdar. Mal holmec ležal je sedaj med menoj in mestom in steza vila se je okrog njegovega vznožja dalje. Hotel sem se užé vrniti na cesto, toda zvedavost me je premagala in šel sem še nekaj časa po stezi okrog holmca, da bi videl kam pelje. Komaj sem zavil za holmec, zapazil sem skupino prastarih, s cvetjem pokritih breskev. Veter vlekel je po vrhih dreves s koprnečim vzdihom in nekoliko ptic mango oglašalo se je s pešajočimi glasovi. Vleklo me je pod veje, pokrite s cvetjem, ki so se zibale tako rekoč, kakor se mi je zdelo, po elegijskem ritmu. Sédel sem pod najstarejšo breskev, katera je bila ob jednem najgosteje posuta sè snegom in z rudečimi iskrami cvetja. Imel sem svojo flavto saboj, igral sem nekoliko trenutkov na njej, gledaje kviško k zvezdam, ki so se prikazovale užé tu in tam in se v močvirji iskrile. Nekak sanjarsk mir polastil se je

moje duše. Podprl sem glavo o deblo in sklenil tukaj prenočiti. V tem trenotku zaslišal sem za seboj nekako škripanje duri. Ozrl sem se in tu sem videl, da za menoj ni bila skala, kakor se mi je dozdevalo, temuč visok vrtni zid. Res so zaškripali stežaji, duri so bile sedaj na pol odprte in videl sem v vrt. Bil je poln prastarega drevja, mala, a neizrečeno elegantna hišica stala je v sredi. Pročelje njeno, pisano pobarvano in bogato pozlačeno, bilo je pokrito z najfinejšimi rezbarijami, posuto z rožami. Pred hišo bil je velik, z mramorjem obrobljen ribnik; tam je krmila Mingea ribe zlatice. Zdelo se mi je, da me ne vidi. Vzkipela mi je kri. Kako je prišla Mingea sem? Zakaj sem je srečaval pri vsakem njenem koraku? Nekaj me je sililo k begu. Čutil sem, da ne obstanem, ako upre še jedenkrat koprneče svoje poglede v me. Nisem se obstavljal z begom, učinil sem nekoliko korakov. Vleklo me je, da bi se ozrl vsaj še jedenkrat nánjo, toda storil nisem tako. Kmalo pa zaslišim za seboj korake, ustavil sem se nehoté. Na mojej strani stala je Tatarka. katero sem sem videl včeraj pri krmilu.

„Gospod“, rekla je mirno. „Mingea, moja zapovedovalka, pošilja me za vami. V svojej zmešnjavi obesili ste lavto na vejo breskve in ste jo pozabili tam.“

„Nisem pazabil svoje lavte,“ odgovoril sem, snel prstan ter ga dal robkinji v darilo. „Obesil sem jo kot dar za tvojo gospo. Slavnost cvetic je in stara navada opravičuje ta dan tudi onim darilca darovati, katerim bi se drugi čas ne drznili kaj takega ponuditi.“

„Vljudni ste in darežljivi,“ odgovorila je Tatarka, „poročim to svojej gospej, spodobnost zahteva, da bi jej to ponovili tudi sami.“

Videl sem, da sem se vjel sè svojo vljudno lažjo sam v mrežo. Vstrašil sem se nekoliko, toda šel sem hitro sè srčnostjo za Tatarko.

Peljala me je v malo sobico, ki je bila vsa iz bisernice rožnatega leska, tako da mi je bilo, kakor bi bil sredi ogromne školjke. Duri, ki so se nekje za manoj odprle, zapele so kakor struna in ko sem se ozrl, stala je Migea na pragu. Imela je mojo lavto v roki in žarila se je od radostnega nasmeha. Toda v tem nasmehu kazala se je neka koprneča žalost, katera jej je dajala nekaj neizrekljivo sanjarskega.

„Hvala za tvoje darilo, mej Hoangti,“ rekla je bližaje se mi. „Naposled mi je vendar dovoljeno s teboj govoriti! O kake sem hrepenela po tem trenutku!“

Srcé moje bilo je divje, čutil sem neko slabost od same strasti. Toda vest moja karala me je: „Kako si se mogel približati ženi svojega dobrotnika?“

Zbral sem vse moči in rekel po velikem naporu:

„Gospa moja, kedaj se povrneš k svojemu možu Panju, k mojemu dobrotniku?“

Mingea se nasmehnila.

„Izvrstno umeš očitati“, rekla je, „toda motiš se. Panju moj mož? Mogel bi biti moj oče. Sicer sem mu sorodna, in pogledam v časi v njegovo hišo. Videl si me tam nekolikrat in od tod tvoja zmota. Živim vedno tu v tej samoti.“

„Ti si prosta, nisi nikogar?“ vzkliknil sem in solze radosti vlile so se mi iz oči.

„Nikogar nisem — kakor tvoja, ki te je duša moja izbrala“, šepetala je Mingea. „Da“, dodala je čez nekaj časa. „tebi naj pripadem — ali pa grobu!“

Zgrudil sem ze k njenim nogam in poljubljal rob njenego krila.

Sklenila se je k meni, položila zračno svojo roko na mojo glavo.

„Ah“, šepetala je tiho, tako tiho, kakor najnežneji vetrec in s tako globokim glasom, kakor bi prihajal iz neizmernega brezdna; „ah, kako te ljubim, kako te ljubim!“

Zgrudila se mi je na srce. Bil sem kakor blazen, čutil sem, kakor bi mi umiralo srce; zazeblo me je, ko sem pritisnil poljub na njeno čelo. Ljubezen moja imela je nekaj smrti podobnega, tako neumljiva, silna, dá strašna se mi je zdela v tem trenutku. Zdelo se mi je, da je s tem poljubom vse moje življenje prešlo v njeno bitje, a jaz da sem ostal brez volje in brez duše kakor mrtvec.

Mingea postala je kakor plamen.

„Sedaj si na veke moj!“ rekla je. „Hočeš li postati moj mož?“

Življenje vračalo se je zopet v trepetajoče moje telo. Odgovoril sem jej le z divjim vzklikom.

„Vstanoviva vse po starej navadi, čuvajva staro izročilo“, rekla je Mingea veselo. „Tu zraven je kopalnica, tam najdeš oblačila, ki se prilegajo prihodnjemu obredu.“

(Dalje sledi.)

Novice.

— **Osebne vesti.** Naš rojak računski svetnik v finančnem ministerstvu Fran Gogola, je imenovan višjim računskim svetnikom. — Umrl je v Črnomlji vpokojeni dekan in častni kanonik tržaški Jakob Stariha, zlatomašnik, vitez Franc-Jožefovega reda, v starosti 84 let. — Deželni inžener kranjski g. J. Vladimir Hrasky je predlagan profesorjem hidrotehnike na češki tehniški visoki šoli v Pragi.

— **Prenos Kopitarjevih umrjočih ostankov v Ljubljano.** Jernej Kopitar, učenjak svetovne slave, počiva zdaj v domači zemlji. Ako je kdo vreden hvaležnosti vsega slovenskega naroda, je to gotovo Kopitar, ki je spisal prvo kritično slovnico, ki nam je objavil najčastitejšo svetinjo našega jezika, brizinske spomenike, ki je v družbi z Dobrovskim ustanovil novo vedo slavistiko s svojo epohalno knjigo „Glagolita Clozianus“, ki je postavil temelj stari slovenščini, ki nam je odgojil Miklosiča in Vuka, ki so ga častili cesarji, kralji in papeži ter ga odlikovali z redi in častnimi naslovi. Kopitar je zajedno z Vukom počival na pokopališču sv. Marka na Dunaji. Prenos se je na Dunaju vršil jako slovesno. Dvorni svetnik Šuklje je pozdravil udeležnike, za njim je govoril dunajski župan dr. Lueger, potem pa je imel slavnostni govor o Kopitarju bivši srbski minister Novaković, o Vuku pa Slovenec dr. Murko. Slavnosti so se udeležili zastopniki naučnega mi-

nisterstva, cesarske akademije, srbske akademije in drugih korporacij ter jako mnogo odličnega občinstva. Pogreb v Ljubljani je bil jako slovesen in je dokazal, da Slovenci cenimo in spoštujemo svoje veleumne. Sprevod od kolodvora na pokopališče je bil veleimpozanten. Udeležili so se ga zastopniki vlade, dež. odbora, vseh šol, vseh korporacij, narodna društva z zastavami in nebroj občinstva. Iz Zagreba so bili prišli zastopniki jugoslovanske akademije in Matice hrvatske. Na krsto je bilo položenih nebroj vencev. Nagrobni govor je govoril predsednik „Slovenske Matice“ prof. Levec. Slavnost je v vsakem oziru uspela in v gledalcih utrdila zavest, da smo Slovenci vredni biti samostojen kulturen narod ker cenimo znanost in spoštujemo svoje dušne velikane tudi po njih smrti.

— **Cesarjev spomenik**. V spomin na cesarjev obisk Ljubljane povodom velike potresne katastrofe leta 1895. postavi mestna občina Ljubljanska na prostoru pred Narodnim domom poseben spomenik cesarja Franca Jožefa.

— **Efektna loterija »Glasbene Matice«**. Srečkanje se bo vršilo dne 15. oktobra t. l. Dobitki so krasni in dragoceni in ker je „Glasbena Matica“ zavod, kateri zasluži vso podporo, je pač želeti, da rodoljubi čim prej pokupijo vse srečke.

— **«Slovansko krščansko-narodna zveza»**, kakor se imenuje klub, v katerem sede slovenski poslanci, se je začela krhati. Poslanec Šuklje je izstopil, neposredno zategadelj, ker ni bil volien v proračunski odsek, posredno pa zategadelj, ker sploh ni zadovoljen s klubovo politiko, proti kateri se sploh čujejo pomisleki, da je preradikalna, kakor je rekla „Süst. P.“

— **Ljudski shod** je bil dne 3. oktobra v Žireh. Na shodu jo govoril g. notar Gruntar o narodnogospodarskih rečeh.

— **Dr. Ivan E. Lipold**, bivši dež. poslanec štajerski, je te dni pri sv. Petru pod sv. Gorami umrl. Pokojnik se je rodil l. 1842. in je bil jeden najbolj narodnih duhovnikov na Štajerskem. Deželni poslanec je bil od l. 1890 do l. 1896, pri novih volitvah pa radi bolehnosti ni več kandidoval. N. v m. p.!

— **Dopolnilni volitvi v dež. zbor kranjski.** mesto pokojnih poslancev Janka Kersnika in Matevža Lavrenčica, katerih prvi je zastopal trgovinsko in obrtno zbornico, drugi pa kmetske občine vipavsko-idrijske, se bodeta vršili dne 16. novembra.

— **Slovenec v naučnem ministerstvu**. Naučni minister je pozval našega rojaka, dr. Antona Primožiča, profesorja na državni gimnaziji v II. dunajskem okraju v ministerstvo na slnžbovanje.

— **Potrjena šolska knjiga**. Naučno ministerstvo je odobrilo šolsko knjigo „Latinske vadbe za III. gimnazijski razred“, katero je sestavil prof. dr. Lovro Požar.

— **Gospodinjska šola.** V Ljubljani se je ustanovilo posebno društvo za napravo in vzdrževanje gospodinjske šole. Občni zbor tega društva bo dne 18. oktobra.

— **Velika glava.** S tem ne mislimo glave kakega učenjaka, kakega umetnika ali političnega velikana, tudi ne glave kakega merjasca, bika, slona ali medveda, marveč mislimo — zeljnato glavo, ki tehta $6^1/_2$ kilogramov in ki je zrastla na zelniku g. Wilfana na Posavju pri Ljubljani. Ako bi nas vprašal kdo, je li velika glava Bismarcka storila več dobrega, kakor ta zeljnata, presneto, da bi dobila poslednja najbrže več glasov.

— **Trije ljudje zmrznili.** Iz Ilirske Bistrice se poroča, da je bila tam 4. t. m. silna burja z dežjem in snegom. Dva posestnika in jeden mladenič iz Kuteževa pri Il. Bistrici so na potu iz gozda proti domu komaj eno uro od vasi zmrznili. Poginila sta tudi en konj in ena krava.

Štajerski dež. glavar grof Gundakar Wurmbrand je resigniral na svoje mesto. Povod temu je lastna bolezen — grofa Wurmbranda je zadela kap — in samomor njegovega sina. Wurmbrand je po odstopu koalicijskega ministerstva z veliko težavo dosegel mesto dež. glavarja ker ga ni marala nobena stranka. Nam Slovencem ni bil naklonjen in nam je škodoval, koder je mogel.

— **Štajerski dež. šolski svet.** ima čudne nazore v nalogah ljudskih šol. V slovenski trg Braslovče je poslal kot učiteljico slovenskih otrok, neko trdo Nemko, katera ne zna ni besedice slovenski. Štajerskim rojakom bi bilo svetovali, da že začnejo nastopati energično in brezobzirno.

— **Isterski dež. zbor.** Vlada je ustregla stari želji istrskih Slovencev in Hrvatov in premestila istrski dež. zbor iz Poreča v Pulj. Zgodilo se je to, ker je poreško prebivalstvo slovanske poslance zasramovalo na vse možne načine in jim streglo celo po življenje, tako da so morali bežati iz mesta in ponoči, v snegu in v mrazu hoditi po več ur daleč Labi so se premeščenju dež. zbora iz Poreča v Pulj zoperstavljali z vsemi silami, zlasti ker je to za Poreč velika škoda, toda dosegli niso nič. Stvar je rešena in radi tega so štirje laški deželni poslanci odložili svoje mandate.

— **Razveljavljenje Nabergojeve izvolitve pred državnem sodiščem** Občinski zastop tržaški razveljavil je izvolitev Nabrgoja, ne da bi v to imel kak vzrok, zgolj z motivacijo, da Nabrgoj ni vreden, da bi sedel v obč. svetu Nomestništvo je ta sklep obč. sveta uničilo in ministerstvo je to uničenje potrdilo. Proti tej odločbi se je tržaški obč. svet pritožil na drž. sodišče, katero bode o stvari razpravljalo dne 19 m. t.

— **Spojenje slovenske in istrsko-hrvatske družbe sv. Cirila in Metoda** je izprožil zaslužni predsednik istrske družbe dr. Vitezić v zagrebškem Obzoru Predlog ni napačen in zasluži, da bi ga slovenska družba sv. Cirila in Metoda uvaževala.

— **Smrt na ognjišču**. V Marinmostu v Bosni se je pripetila strašna nesreča. Brat in sestra sta šla iz jedne hiše od doma in pustila starega hromega očeta samega pri ognjišču. Iz neznanega vzroka je padel starček pri ognjišču čez ogenj in je zgorel v pravem pomenu besede. Brat in sestra sta v sodni preiskavi.

— **Mestna hranilnica v Novem mestu** je sklenila, da bode plačevala rentni davek iz svojoga premoženja, da ga potemtakem ne bode odtegovala vlagateljem, tako, da bodo isti v bodoče dobivali kakor doslej polne 4% obresti od svojih vlog.

— **Ponesrečil** je te dni krojač Ivan Sodja iz Zabreznice v radovljiškem okraju, ko se je s posestnikom Legatom vozil proti Jesenicam. Konj se je bil splašil in z vozom zadel ob odrivač tako močno, da je Sodja padel z voza in se ubil.

— **Volitve v odbor delavske zavarovalnice proti nezgodam v Trstu** se bodo vršile dne 6 novembra. Komisija za volitev novega načelništvo je že razposlalo glasovnice in sicer ta pod naravnost imovnikom po pošti Vsak, kdor plačuje v tržaško delavsko zavarovalnico zoper nezgode, naj pazi, ali je dobil glasovnico; če je ne dobil, naj jo tako reklamuje, na vsak način pa vsaj do 20. dne t. m. Isto tako naj vsak, čegar glasovnica ni pravilno narejena, (na pr. da ni postavljeno v glasovnico zavarovalnicev pravo število delavcev) v istem roku reklamuje pri volitveni komisiji za delavsko zavarovalnico zoper nezgode v Trstu. Načelništvo tržaške delavske zavarovalnice proti nezgodam je bilo razpuščeno na svojo ozir na prošnje večine načelništva. Ti prošnji je dala posod izpremememba določil § 12. zavarovalničnega štatuta, kjer so v svrho volitve načelništva vse dotične delovršbe razvrščene v šest kategorij. Izpremememba omenjenega določila je bila pač potrebna, ker se je dolžnost zavarovanja delavcev proti nezgodam zakonitim pôtem raztegnila na celo vrsto podjetij, katere prej niso bilo zavarovanju podvržena. Ta na novo pritegnena podjetja je bilo uvrstiti v zakonito ustanovičeno šestorico kotegorij, izmed kterih

po tri vsaki dve leti na novo volijo svoje zastopnike v načelništvo in njihove namestnike. Vse druge delavske zavarovalnice proti nezgodam so postopale pri ti uvrstitvi tako da da so tista povjetja, ktera so bila na novo pritegnena dolžnosti zavarovanja, potaknile v obstoječe kategorije, ne da bi sicer izpremenile prejšnjo razvrstitev, tržaška ta zavarovalnica pa je razbrskala vse kategorije in jih skoro popolnem prekucnila: neizpremenjenja je ostala samo jedna, namreč tretja kategorija! Merodajna tržaška gospôda, ki je izvalila to „kombinacijo", je dobro vedela kaj dela in-zato je izprožila herojično misel, da načelništvo samo predlagaj svoj razpust, češ, da bi bile nektere vrste podjetij prikrajšane v svoji volilni pravici, ako bi se vršile dopolnilne volitve v dozdanjem redu. In visoka vlada je izprevidela, da je to res, to se pravi, da ima tista merodajna tržaška gospôda prav, in visoka vlada je ti gospôdi ugodila! Zeló zanimiljivo bi bilo ih močno nas mika še katere reči o rafinovani izpremembi najvažnejših določil štatuta tržaške delavske zavarovalnice proti nezgodam in o visoke visoke vlade blagonaklonjenosti napram ti „napredni" preosnovi, toda ta prijetni posel moramo odložiti za boljši čas, ker zdaj je baviti se nam pred vsem s prihodnjimi novimi volitvami v zavarovalnično načelništvo. Za te volitve je zlasti treba vedeti vsakemu volilnemu upravičencu, v ktero iz nova „prikrojenih" volilnih kategorij spada njegova delovršba. Zato prijavljamo nastopno zdaj veljavno besedito uže navedenega § 12, po katerem spadajo v kategorijo. I. Železnice, podjetja za prevažanje, skladišča blaga, grabačije (baggereien) — II Rudniki, fužine, obdelava kovin, stroji, orodje itd. — III. Kemična obrtnost, kurilne in svetilne tvarine, živež in užitne stvari. — IV. Kamenje in razne pesti, stavbinski obrti in delo v delavnicah, gledališča, gasilci po poklicu, dimnikarji, podjetja za snaženj, cest in poslopje. — V Škalna obrtnost, poligrafski obrti, obleke oziroma obutev, snažilnice, kopališča, — VI. Papir in usnje. les in rezbarske tvorine, poljedelske in gozdarske delovršbe, mlini. — To je razvrstitev kategorij, po kteri se bodo vršile prihodnje volitve vsega zavarovalničnega načelništva. Nekteri naših časnikov so z ozirom na te volitve priobčili prejšnjo razdelitev kategorij, kar bi torej kazalo popraviti, da se volilci ne bodo motili. Kdor dobode glasovnico, prepričaj se poleg druzega tudi na podstavi gori razglašenega avtentičnega besedila štatuarnih določil, ali je uvrščen v pravo kategorijo. Kdor najde napako, pošlji takój raklamacijo volitveni komisiji.

— **Vipavska železnica.** Železniško ministerstvo je stavilo pogoj, da podeli koncesijo za zgradbo vipavske železnice le tedaj, ako prispejo za njo zasebni interesenti znesek 50 000 gld. — Ta svota je vplačana, oziroma zagotovljena. Vložila se je tudi že prošnja za koncesijo in imamo najboljše upanje, da jo ministerstvo prositeljem kmalu podeli. Prosilci so gg.: grof Alfred Coronini-Cronberg, dr. Anton Gregorčič, Matevž Saunig, Lovro Juvančič, Filip Tipin in angelj Casagrande. Udeležene občine in zasebniki so prispeli te-le svote; 5000 gld. združene opekarne v Biljah in Bukovici; 4000 gld. občina Dornberg; po 3000 gld.: grof Alfred Coronini, občini Ajdovščina in Sv. Križ; 2600 Kornelij Gorup; po 2000: grof Franc Coronini, občini Rihemberg in Št. Andrež; 1500 občina Prvačina; 1200 občina Bilje; po 1000: Ivan Bizjak, Lovro Juvančič, župnik in Josip Mrevlje v Dornbergu, Vaclav Jochmann v Ajdovščini, Josip Perozzi v Trstu, Matija Repič v Šturjah, občine Črniče, Kamnje, Lokavec, Miren, Šmarje in Šturje; 550 občina Selo; po 500: Eran in Ana Bavcon v Dornbergu, Josip Budin v Trstu, Ignacij Kovač v Ajdovščini, Franc Vovk v Biljah, občine: Renče, Skrilje, Sv. Tomaž, Vogersko in Ustja; 450 občina Batuje; 400 župnik Dugulin v Ajdovščini; 300 združena opekarna v Renčah; po 200: Josip pl Degrazia in župnik Josip Pavletič v Renčah; 100 gld.: Anton Visintin v Renčah; skupaj 48.000 gld. Ostalih 2000 gld. da v blagu c. kr. gozdarski urad v Gorici, kar ima pa še portditi c. kr. poljedelsko ministerstvo. Mi smo zadostili stavljenim pogojem, predno smo dobili koncesijo; so pa kraji, kateri niso jednakim pogojem še sedaj zadostili, akoprav že teče dotična železnica. Izdelovanje podrobnega načrta napreduje dobro; omenili bi samo to, da ne more imeti vsak posebej postaje pred nosom ali pa progo po svojem načrtu.

— **Premovanje konj** se je vršilo v Št. Jarneju 13. sept. ter so dobili: a) za kobile z žrebetom posestniki: Ivan Stojin iz Ostroga 35 gld., Matija Verè iz Zaboršta 20 gld., Josip Tavčar iz Št Jarneja, Josip Globelnik iz Škocijana in Anton Barborič iz Čedrežev vsak po 15 gld., Ivan Rozman iz Kopice in Anton pl Fettich Frankheim iz Št. Jarneja vsak srebrno sveiinjo; b) za male ubrejene kobile posestniki: Frančišek Fabijan iz Dolnjega Gradišča 25 gld., Ivan Vrtačnik iz pristavice 20 gld., Peter Kerhin iz Dolnjega Gradišč 15 gld., Josip Janežič iz Most in Josip Banič iz Šmednika vsak srebrno svetinjo; c) za jedno in dveletne žrebice posestniki: Ivan Stojin iz Ostroga 15 gld, Ivan Kerhin iz Zgornjega Gradišča, Mihael Farrer iz Velike Vasi in Matija Miklavčič iz Mohorovca vsak po 10 gld., Janez Škrjanc iz Kostanjevice. Peter Kerhin iz Spodnjega Gradišča in Martin Šolni iz Sela vsak srebrno svetinjo. — Pri premovanju v Trebnjem 14. dne septembra so dobili: a) za kobile z žrebetom posetniki: Josipina Hribar iz Velikega Gabra 20 gld, Anton Bizjak iz Skuč in Frančišek Grabnar iz Velikega Gabra vsak po 15 gld.; b) za mlade ubrejene kobile posestniki: Ivan Zajec iz Podboršta 25 gld. Frančišek Razdrh iz Temenice 20 gld., Frančišek Bizjak iz Skuč 15 gld., Josipina Hribar iz Velikega Gabra in Julij Treo iz Male Vasi vsak srebrno svetinjo; c) za jedno in dveletne žrebice posestniki: Ivan Slak iz Knežje Vasi in Ivan Smolič iz Skuč vsak po 10 gld. Josip Mavsar iz Iglenika, Anton Kukenberger iz Zgornjih Ponikev, Jakob Košak iz Družinske Vasi in Josip Bergar iz Stojanskega Vrha vsak srebrno svetinjo.

— **Visoka starost.** V vasi Foča v Bosni živi trgovec z imenom Andrija Glogjaja, kateremu je 112 let. Mož pa je kljub visoki starosti čil in krepak in krepak in opravlja svoja dela brez vsacega utrujenja.

— **Nemki šschulverein propada!** Na zadnjem občnem zboru nemškega schulvereina, tega najnevarnejšega sovražnika slovanskih narodnostij, se je konstatovalo, da je imelo društvo koncem avgusta t. l. 25.000 manj dohodkov nego lani. Člani odpadejo trumoma. Vzroka sta dva: prvi je ta, da ljudje nečejo dajati več denarja v to svrho, da bi se raznarodovali tuji t. j. slovanski otroci, da bi se ustvarjali z nemškimi novci narodne izdajico; drugi pa je ta, da se Nemci upirajo dejstvu, da je postalo društvo liberalno židovsko, da je vališče židovsko-liberalnih idej in gnezdo židovsko politične agitacije. Zato propada ugled društva, z ugledom pa tudi dohodki. Društvo ne stoji več na absolutno nemškem, nego na stranskarskem stališču. Zato k občnemu zboru župana dunajskega, ker je antisemit, niso demonstrativno povabili, pa izpremenili štatute v tem smislu, da ne pripade društveni denar za slučaj razpusta, več Dunaju. Tudi predlog, naj posamezna poverjeništva sama odločajo, kdo se sprejmi mej člane ali ne, je židovsko vodstvo pobilo, boje se, da bi se zabranil židom vstop. Slovane tak propad najnemoralnejšega nemškega šolskega društva le veseli!

— **Nekaj o človeških žarkih.** Marsikaj kar se je smatralo v dobah človeške nevednosti naravnost za čudeže, se je pojasnilo na znanstven način. Mnogo je razkrilo dušeslovje, potem teorija človeškega magnetizma in — kemija v svoji velikanski vedi. Tako se je prišlo menda tudi na sled uzroku o človeških žarkih. Neki francoski fotograf je našel po svojih eksperimentih, da je zdrav človek zmožen, izsevati iz svojega telesa svitle žarke in je to dejanski dokazal. Ob enem se je prepričal ta francoski učenjak po imenu dr Luys, da slabotni in bolehni ljudje ne dajo nobenih žarkov iz sebe.

— **Kraljica-pesnikinja.** Rumunska kraljica s pesniškim imenom „Carmen Sylva“ postane te dni častna doktorica budimpeštanskega vseučilišča. Kraljica je povabila konponista Hubayja na svoj grad Sinaia ter mu je obljubila spisati tekst za novo opero. Taki pisatelji pač lahko pišejo, ki imajo časa in svobode — altro che Slovenci!

— **Cudovito deblo.** V vrtu budhistiškega samostana Gumbum v severnem Tibetu v srednji Aziji raste drevo, v katerega deblo je urezanih vse polno svetih rekov in molitev. Tamošnje ljudstvo gleda na to drevo z globokim spoštovanjem in svetim strahom. Nekateri evropski učenjaki so pregledali to drevo in izpoznali, da reki in molitve v deblu izvirajo od duhovnikov samostana, kateri drže ljudstvo na ujzdah z širnjem misli, da so reki in molitve izvor nadzemske moči. Ljudstvo slepo veruje temu in to je dobro.

— **Kraljeva ideja!** Mladi španjski kralj Alfonz je dobil nedavno temu od madridskega škofa svetinjo, katero je blagoslovil papež Mladi kralj je prešal, čemu mu bode svetinja. — „Da Vaše Veličanstvo obvaruje vsega zla“. — Kralj se je zahvalil prisrčno za ta dar. Skrivaj pa je dal napraviti kralj 20 zabojev svetinj, katere je poslal škofu s prošnjo, naj prosi sv. Očeta, da jih blagoslovi. Svetinje so namenjene za vojake na Kubi, katere naj istotako obvarujejo nevarnosti. Zaboji svetinj so že na poti v Rim. Značilno za duhovitost mladega kralja je tudi sledeče: Ko so došle s Kube zadnje neprijetne vesti, je rekla sinku kraljica-mati: „Glej, koliko ljudi mora umreti za te“, na kar je deček vzkliknil ves prestrašen; „Oj mati, mati, zakaj umrjo, naj bi raje živeli za me!“

Loterijske srečke.

V Lincu dne 9. oktobra t. l.: 75, 40, 1, 41, 80.

V Trstu dne 9. oktobra t. l.: 34, 6, 29, 21, 68.

V Pragi dne 13. oktobra t. l.: 53, 47, 45, 24. 1.

Koristna v vsakem gospodinjstvu je raba prave sladne kave, bodi-si v zdravstvenem, kakor v denarstvenem oziru. Tvrdki Kathreiner gré zasluga, da je med svet spravila povsod pod imenom »Kneippova kava« dobro znano pristno sladno kavo, katera ima okus prave kave in se je prav za to zeló vdomačila. Marsikdo jo pije kar čisto, navadno pa kot dodatek k pravi kavi. Naj se ne pomišlja nobena gospodinja, katera še ne rabi te kave, ter naj začne rabiti toliko zdravo in okusno pristno Kneippovo kavo. Svarimo pa tudi pred ponarejeno in slabejšo kavo tega imena, ki jo nekateri ponujajo. Ta seveda ne podá onega, kar se pričakuje od prave Kneipove sladne kave. Treba torej paziti pri nakupovanji ter tirjati pristno Kathreinerjevo Kneipovo sladno kavo v zavitkih s podobo župnika Kneippa in z imenom Kathreiner. Drugače zavito ali celó nezavito blago naj se ne sprejme. Hudovoljno nekateri razširjajo vest, da se po smrti Kneippovi sladna kava ne izdeluje več, ampak mesto nje nek drug fabrikat. To je popolnoma neresnično, kajti tvrdka Kathreiner je od rajnega g. prelata Kneippa dobila za vse čase pravico, njegovo ime in njegovo podobo rabiti kot varstveno znamko, in izdeluje pa prodaja kakor dosedaj edino pristno Kneippovo kavo.

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Pravi trpotčev sok je jedino oni, kateri se pripravlja v lekarni k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjskega trg štev. 20.

Trpotčev sok nepresežno deluje pri vsih prehlajenjah dušnih organov, ter je najboljše sredstvo za prsni katar, kašelj, prsobol, hripavost in vratnobol. Tudi zastarani kašelj se s tem zdravilom v najkrajšem času da odpraviti; bolniki dobijo tek za jelo, lahko spijo in na ta način hitro okrevajo. — Izmed mnogih zahval spominjam tukaj samo ono: (2) (79—2)

»Velecenjeni gospod lekarnik!

Pošljite mi še tri steklenice Vašega izvrstno delojočega trpotčevega soka; potrebujem jih za moje znance. Jaz sem od dveh steklenic od neznosnega kašlja popolnoma ozdravel. Hvala Vam. Priporočil bodem ta zdravilni sok vsim prsobolnim. S poštovanjem. — Rudolf Ausim. Na Dnnaji, 20. marca 1897.

Pazi naj se toraj, da je na vsaki steklenici varstvena znamka t. j. slika bana Nikole Zrinjskega, kajti oni samo je pravi trpotčev sok, kateri to varstveno znamko nosi. — Cena steklenici s točnim opisom je 75 kr. — Razpošilja se vsaki dan s pošto na vsa mesta in sicer proti predplačilu (priračunavši 20 kr. za zamotek) ali pa po poštnem povzetju. — Ceniki raznovrstnih domačih preskušenih zdravil razpošiljajo se na zahtevo zastonj in poštnine prosto. Lekarna k Zrinjskemu, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

V svrho varnosti občinstva pred ničvrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (60 - 6) (12)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu“.** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe **zeleno tiskane** varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo. **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 12 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

☞ **Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.**

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

C. in kr. priv. in odlikovana tovarna raznih likerov in maraskina

(Maraschino di Zara)

R. VLAHOV v Zadru.

1861

Najbolji, najzdraveji in najglasoviteji liker na svetu proti slabemu želodcu itd. je

VLAHOV

Kdor si hoče ohraniti **zdrav želodec**, kdor se želi **dobro** počutiti, biti vesel, obvarovati si **zdravje**, pije naj po celem svetu razširjeni od vseh hvaljeni liker Vlahov, katerega iz zelišč kršne Dalmacije **edini na svetu napravlja R. Vlahov v Zadru.**

Varujte se ponarejanj in zahtevajte vedno pravi Vlahov iz Zadra, katerega je dobiti v vsaki trgovini in kavarni.

(11)

Odlikovanja:

Založnik Nj. c. in kr. Visokosti presvitlega gosp. nadvojvoda Leopolda Salvatorja.
Založnik kraljevske hiše Lussignan, Pariz.
Častni član italijanskega zavoda „Pogresso“ z odlikovalno svetinjo.
Privilegiran od vlade Zveznih držav severne Amerike.
Odlikovanje s poprsjem Libertadora, republike Venezuela.

Odlikovan na sledečih razstavah:

Dunaj 1873.
Svitinja za zasluge.
Neapel 1880.
Svetinja I. razreda.
Kalkuta 1883—84.
Velika svetinja.
Neapel 1885.
Zlata svetinja.
Spa (Belgija) 1891
Zlata svetinja.
Skradin 1875.
Zlata svetinja.
Trst 1882.
Zlata svetinja.
Cork (Irska) 1884.
Častna diploma.
Zagreb 1891.
Zlata svetinja.
Bordeaux 1892.
Zlata svetinja.
Berlin 1892.
Zlatá svetinja.

Moji izdelki se razpošiljajo in prodajajo v:

Avstro-Ogerski,
Italiji,
Nemčiji,
Angliji,
Rusiji,
Švediji in Norvegiji,
Švici,
Danski,
Turčiji,
Grški,
Španiji,
Portugaliji,
Rumuniji,
Srbiji,
Bolgariji,
Črnigori,
Otoku Malta,
Belgiji,
Zjedinjenih državah amerikanskih,
Braziliji,
Meksiki,
Argentinji,
Indiji,
Kitajski,
Japonski,
Egiptu,
Perziji,
Arabiji,
Alžeriji,
Tunisu,
Maroku,
Otoku Kipru.

Odgovorni u re dnik: **Avgust Pucihar.** — **Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.**